

Van Putten naar Wierden

een familiegeschiedenis nader belicht

mr. W. van Leussen, oud-notaris

Een oud-burgemeester van Putten

In het dorpshart van Wierden, aan wat in later jaren het Burgemeester J.C. van den Bergplein is gaan heten, stond een pand dat bekend stond als "het Freulehuis". De naam die in Wierden aan de betreffende woning werd gegeven en – hoe

Het Freulehuis te Wierden, gezien van de Almelose kant ca 1920

kan het ook anders – te maken heeft met bewoners van adellijke komaf is onlosmakelijk verbonden met de naam Van Dedem en meer in het bijzonder met de naam Van Dedem van Driesberg.

Coenraad Johan van Dedem van Driesberg (1783-1852) was ruim een drietal decennia - van 1 januari 1818 tot 1 januari

1850 - burgemeester van Putten. Hij was in 1829 - nadat zijn eerste vrouw in 1821 in Putten was overleden – gehuwd met Marijtje Arentse. Bij dit huwelijk werden Marijtje's dochters Maria

(geboren in 1826) en Margaretha (geboren in 1828) erkend en gewettigd, zodat zij ook de naam Van Dedem van Driesberg ontvingen. Mogelijk was de burgemeester ook de vader van het tweetal andere dochters,

De voormalige schouten/burgemeesterswoning in het centrum van Putten begin 20ste eeuw. Op dezelfde plaats is nu schoenhandel Van Boeijen gevestigd.

waarvan Marijtje de ongehuwde moeder was en die voor het huwelijk waren

overleden: Johanna, geb. Putten 15 februari 1823, overleden Putten 18 april 1823 en (eveneens) Johanna, geb. Putten 13 juni 1824, overleden Putten 19 mei 1826.

Burgemeester Van Dedem vestigde zich, na zijn terugtreden als eerste burger van Putten, met zijn gezin in Wierden (op 1 mei 1850 werd hij uit het bevolkingsregister van Putten uitgeschreven naar Wierden). Een vraag die bij mij opkwam was: Wat was de reden dat ze naar dit dorp gingen ? Konden ze er mogelijk een passende (huur)woning betrekken? De heer Van Dedem van Driesberg heeft niet lang in zijn nieuwe woonplaats gewoond: al

op 28 januari 1852 overleed de oud-burgemeester in Wierden. In zijn overlijdensakte worden Ds Berend Hagedoorn en Hendrik Nollen, logementhouder, als zijn 'naburen' genoemd. Dat hij in het centrum van het dorp Wierden woonde is daarmee duidelijk aangetoond. Het is heel goed mogelijk dat de Van Dedems van 1850 tot 1911 steeds in hetzelfde huis (het Freulehuis dus) hebben gewoond.

In de aangifte voor het recht van successie, die na het overlijden van oud-burgemeester Van Dedem werd ingediend, is slechts sprake van *enige huismeubelen en lijfstoebehoren*. Er waren geen onroerende goederen in eigendom.

Na het overlijden van zijn weduwe, Marijtje van Dedem van Driesberg-Arentse, in 1883 werd in verband met haar nalatenschap slechts een certificaat van onvermogen ingediend. Kennelijk liet zij dus geen waardevolle zaken na. De burgemeestersweduwe en haar drie dochters waren onmiskenbaar niet vermogend. Hoe ze in hun levensonderhoud hebben kunnen voorzien is niet duidelijk. Het burgemeesterschap van Van Dedem in Putten zal toch ook geen riante pensioenvoorziening hebben opgeleverd, zo veronderstel ik.

Op de site van het Puttens Historische Genootschap komt de volgende informatie over burgemeester Van Dedem van Driesberg voor: *Lid van een zeer oud adellijk geslacht, geboren in 1783 te Nijmegen. Deze burgemeester geniet hoog aanzien onder de bevolking, die hij goed kent. Hij kan het goed vinden met zijn wethouders en raadsleden. Nadat zijn eerste vrouw is overleden huwt hij de Puttense Marijtje Arendse. In 1850 vertrekt hij naar Wierden.*

Een straatnaam in de Putter Eng houdt de herinnering aan Van Dedem levend.

De voorgeschiedenis van de familie Van Dedem van Driesberg

Door een publicatie in een aflevering van De Nederlandsche Leeuw, een toonaangevend genealogisch tijdschrift, uit 2016¹ kreeg ik de beschikking over heel veel informatie over deze familie. Het spoor van de familie Van Dedem voert terug naar Dalfsen. Daar voltrok zich op de havezathe Den Berg op 3 juli 1752 een drama. Het ging om de moord op Jan Kramer, tuinman op het Huis.

Kramer was, zo is in de processtukken te lezen: *“op eene gansch ver-*

schrikkelijke wijze met verscheide zoo letale als andere wonden opzettelijk afgemaekt en van het leven ter dood gebracht”

Na veel aandringen van de Staten van Overijssel vond er een onderzoek plaats. Daarbij kwam de betrokkenheid van Gijsbert Willem van Dedem (1697-1762), heer van Den Berg en lid van de Ridderschap van Overijssel, en zijn oudste zoon Willem Jan (1728

Familiewapen Van Dedem

-1806) bij de moord aan het licht. Om zich te onttrekken aan strafvervolging en proces, welke zeker de doodstraf voor hen had gebracht, vluchtten ze heimelijk uit het land².

Vader en zoon vestigden zich op het huis en goed Driesberg bij Kessel in het Hertogdom Kleef in Duitsland, zo'n twintig kilometer ten oosten van Nijmegen. Het Drostgericht van Salland veroordeelde de beide Van Dedems bij verstek in 1755 tot verban-

ning voor eeuwig uit de Provincie Overijssel. Deze veroordeling hield ook in verlies van adeldom in Nederland, zo werd destijds geconcludeerd, maar deze conclusie werd in 1870 met succes bestreden.

In 1754 kocht Van Dedem sr – met toestemming van Koning Frederik II van Pruisen, die hem ook protectie verleende – Driesberg. De koning benoemde hem zelfs tot kamerheer! Een vorstelijke behandeling van een asielzoeker, zouden we nu zeggen. Van het Huis Driesberg zijn nog restanten (delen van twee bouwhuizen met torens) over. Ze bevinden zich aan de Driesbergstrasse 40 te Goch-Kessel. De familie Coenen heeft er een agrarisch bedrijf. Een kleinzoon van Willem Jan van Dedem van Driesberg (1728-1806) was Coenraad Johan van Dedem van Driesberg, de hiervoor genoemde burgemeester van Putten. Diens oudste zoon Wil-

*Wat resteerteert van het Huys
Driesberg*

lem Karel Jan (1808-1887), maar ook zijn zonen Frederik Willem August (1839-1920) en Alexander Ferdinand Ernst (1841-1877) hebben bij Koninklijk Besluiten respectievelijk in 1870, 1873 en 1874 adelserkenning ontvangen en mochten daarna de titel 'baron' voeren. Duidelijk is dat deze erkenning de andere burgermeesterskinderen niet ten deel

is gevallen, dus ook niet de dochters Maria-, Margaretha- en Sijbilla Antoinetta.

De freules van het Freulehuis

Van de kinderen van de oud-burgemeester van Putten hebben er drie – te weten zijn drie hiervoor genoemde dochters – in Wierden gewoond, samen met hun moeder Marijtje van Dedem van Driesberg-Arentse (1801-1883). De dochters Maria van Dedem van Driesberg (1826-1911) en Margaretha van Dedem van Driesberg (1828-1882) zijn nooit gehuwd geweest.

Dochter Sijbilla Antoinetta trouwde wel. De geschiedenis van haar en haar gezin zal ik hierna nog wat uitvoeriger beschrijven. Sijbilla Antoinetta van Dedem van Driesberg (1836-1879), trouwde in 1865 in Wierden met Ferdinand Wesselman (1828-1896). In een advertentie in de Oprechte Haarlemsche Courant van 20 mei 1865 maakt het bruidspaar melding van hun huwelijk. De bruid heet in die advertentie: *Jonkvrouwe Sybilla Antoinette Baro-*

nesse van Dedem van Driesberg (!). De burgemeestersdochter was als tiener uit haar geboorteplaats Putten naar Wierden gekomen en had daar kennelijk haar aanstaande man leren kennen. De bruidegom was in het jaar voor hun huwelijk in het dorp notaris geworden en bleef dat in die plaats tot 1869, waarna hij in Zevenaar van 1870-1875 hetzelfde ambt bekleedde.

De notaris en zijn vrouw kregen binnen een tijdsbestek van tien jaren zeven kinderen. Drie werden geboren in Wierden en vier in Zevenaar. Twee van de zeven kinderen overleden heel erg jong. Eén werd 3 jaar oud en een ander slechts 19 dagen. Een zoon genaamd Frederik Willem August bereikte de leeftijd van 18 jaar. Ook was er een zoon uit hun huwelijk – overleden in 1895 - die niet ouder werd dan 28 jaar. Zijn moeder beleefde dit niet meer.

Bijna vier maanden na de geboorte van hun jongste kind kwam er een einde aan het samenleven van de notaris en zijn echtgenote: mevrouw Wesselman vestigde zich, zonder haar man, met al haar vijf nog in leven zijnde kinderen op 29 februari 1876 in Deventer. Alles overziende was er voor het echtpaar Wesselman-van Dedem van Driesberg op hun levensweg een wereld van verdriet. Drie kinderen bereikten een ruimschoots volwassen leeftijd, en wel: Antoni Ferdinand Wesselman (1866-1926), Marijtje Schildwacht-Wesselman (1873-1941) en Alexandrine Ernestine Wesselman (1875-1939).

De kinderen Wesselman en het Freulehuis

Nog geen vier jaar nadat mevrouw Wesselman-van Dedem zich met haar kinderen in Deventer had gevestigd kwam er een einde aan haar leven en wel op 25 september 1879. Zij was toen nog

geen 43 jaar oud. Haar vijf kinderen, in leeftijd variërend van 13 tot bijna 4 jaar, vertrokken toen naar Wierden, waar ze bij hun grootmoeder Marijtje van Dedem van Driesberg-Arentse en hun tantes Maria en Margaretha van Dedem van Driesberg konden gaan wonen. In 1882 en 1883 kwamen achtereenvolgens tante Margaretha en de grootmoeder te overlijden en bleef tante Maria alleen over voor de zorg van de kinderen Wesselman. Deze laatste freule van het Freulehuis in Wierden, Maria van Dedem van Driesberg, overleed op 11 oktober 1911. Van de kinderen Wesselman woonden toen Antoni Ferdinand en Alexandrine Ernestine bij haar. De eerste, die overigens in de jaren daarvoor een huwelijk en een echtscheiding had meegemaakt, werd kostganger bij veldwachter Oudelaar en de tweede vertrok naar Almelo.

¹ C.P. Briët, *Van Dedem (tak Driesberg), De Nederlandsche Leeuw, jaargang 133, nummers 3/4, december 2016;*

² A.J. Gevers en A.J. Mensema, *De havezaten in Salland en hun bewoners, Alphen aan den Rijn 1997 (3^e dr.);*
A.J. Mensema, *De havezate Den Berg te Dalfsen, een adellijk huis en zijn bewoners, Zwolle 2004.*

Bovenstaand artikel is een bewerking van een eerder gepubliceerd artikel van de hand van de auteur: W. van Leussen, *Het Freulehuis in het dorpschart van Wierden, WederAardigheden, Magazine over de historie van Wierden en omstreken, uitgave van Stichting Historische Kring Wederden, nummer 72, december 2019.*

Het burgemeestersgezin Van Dedem van Driesberg

Coenraad Johan van Dedem van Driesberg,

geb./ged. Nijmegen 19/23.11.1783,
tweede luitenant bij het regiment Bataafsche Hussaren (1804),
griffier van het vredegerecht in het kanton Ede (1811-1817),
waarnemend notaris te Ede (1812),
schout en later burgemeester van eerst het ambt en later de
gemeente Putten (1818-1850),
overl. Wierden (*in het huis nummer 17*) 28.1.1852,
z.v. Willem Carel van Dedem van Driesberg
en Johanna van Renesse van Wilp,
otr./tr. 1^e Sloterdijk 7/30.1.1809

Margaretha Catharina Hollebeek,

ged. Amsterdam (Westerkerk) 4.2.1780,
overl. Putten 17.10.1821,
d.v. Jan Hollebeek, koopman te Amsterdam,
en Johanna van Pelt,
tr. 2^e Putten 15.5.1829

Marijtje Arentse,

geb./ged. Putten 31.10/1.11.1801,
overl. Wierden (*in het huis nummer 34*) 20.4.1883*
**in haar overlijdensakte heet zij: Marijtje Arendszen*
d.v. Hendrik Arentse, kleermaker te Putten,
en Dirkje Frens.

Uit het eerste huwelijk:

1. Willem Karel Jan baron van Dedem,
geb./ged. Sloterdijk 5.6./3.7.1808*
*erkend bij huwelijk van zijn ouders,
cavalerieofficier, generaal-majoor,
overl. Nijmegen 7.3.1887,
tr. 1e Heerde 1.10.1838
Anna Philipina Catharina barones Sloet,
geb. Deventer 12.1.1816.
overl. Hyères, Frankrijk, 21.4.1864,
d.v. Boldewijn Reint Wolter baron Sloet
en Catharina Elisabeth Louise barones van Dedem,
tr. 2e 's-Gravenhage 19.6.1867
Louisa Frieswijk,
geb. 's-Gravenhage 28.11.1829,
overl. Nijmegen 19.11.1877,
d.v. Jan Hendrik Frieswijk en Constantia ten Cate,
weduwe van Isaak van den Bosch;
2. Theodora Frederika van Dedem,
geb./ged. Ede 10/29.4.1810,
overl. 's-Gravenhage 31.10.1869,
tr. Nijmegen 25.1.1838
Paul Grand,
geb. Parijs 11.5.1801,
advocaat,
overl. Parijs 28.12.1889,
z.v. Claude Hermentaire Victor Grand en
Marie Magdaleine Eléonore Grand,
weduwnaar van Cornélie Zenaïde Bonnard;
3. Gijsbert Willem van Dedem,

geb. Ede 31.8.1814,
wachtmeester bij een regiment huzaren,
overl. waarschijnlijk Noord-Amerika na 1.11.1850;

4. Catharina Coenradina Johanna van Dedem,
geb. Putten 2.5.1819,
overl. Nijmegen 31.3.1843,
ongetrouwd.

Uit het tweede huwelijk:

5. Maria van Dedem van Driesberg,
geb. Putten 19.10.1826*
**bij het huwelijk van haar ouders erkend en gewettigd*,
overl. Wierden 11.10.1911,
ongetrouwd;
6. Margaretha van Dedem van Driesberg,
geb. Putten 1.12.1828*
**bij het huwelijk van haar ouders erkend en gewettigd*,
overl. Wierden 9.10.1882,
ongetrouwd;
7. Coenraad Johan van Dedem van Driesberg,
geb. Putten 1.11.1831,
overl. Noord-Amerika na 1.11.1850,
8. Carel Hendrik van Dedem van Driesberg,
geb. Putten 30.8.1834,
infanterieofficier,
overl. Den Helder 5.2.1863,
ongetrouwd;
9. Sijbilla Antoinetta van Dedem van Driesberg,
geb. Putten 11.12.1836,
overl. Deventer 25.9.1879,

tr. Wierden 17.5.1865

Ferdinand Wesselman,

geb. Groningen 11.6.1828,

notaris te Wierden 1864-1869,

notaris te Zevenaar 1870-1875,

overl. Amsterdam 15.1.1896,

z.v. Antoni Ferdinand Wesselman en Petronella Catharina van Maaren;

10. Frederik Willem August baron van Dedem van Driesberg,

geb. Putten 10.5.1839,

infanterieofficier,

overl. Arnhem 2.10.1920,

tr. 1^e 's-Gravenhage 23.10.1872 (echtscheiding 1888),

Lambertina Johanna van den Broek,

geb. Utrecht 21.10.1851,

overl. Bloemendaal 27.5.1929,

d.v. Joannes Hubertus van den Broek,

en Johanna Cramer,

tr. 2^e Zwolle 8.12.1909

Amelia Antonia Cornelia Foest,

geb. Amsterdam 1.6.1859,

overl. Beverwijk 5.7.1956,

d.v. Hendrik Jan Foest en Antonia Schrikker,

weduwe van Hendrikus Karel Schutter;

11. Alexander Ferdinand Ernst baron van Dedem van Driesberg,

geb. Putten 12.6.1841,

infanterieofficier,

overl. Falmouth, Cornwall, Engeland 10.1.1877,

tr. Soerakarta 12.12.1870

Virginie Augustine Hendrika Dekens,

geb. Soerakarta 16.7.1846,

- overl. Soerakarta 2.2.1883,
d.v. Adolph Dekens en Johanna Louise Deux;
12. Wendeline Florentine van Dedem van Driesberg,
geb. Putten 16.6.1845,
overl. Putten 7.10.1846.

+++